

Egy kiállítás visszhangjai

A kiállításokról alkotott véleményeket őrző vendégkönyvek általában hemzsegek a sztereotípiáktól. Ez egyértelműen nem állítható a cserkész történeti kiállítás esetében, nagyon kevés az „örülök, hogy itt lehettem” típusú bejegyzés. Egy jellemző részlet: „A cserkészmozgalom nemeslelkűsége, rendre, fegyelemre, kötelességteljesítésre és jól értelmezett hazaszeretetre nevelt. Cserkész csak az lehetett, aki ezeknek a feltételeknek megfelelt, és jól tanult! Sajnálatos, hogy csak most jutottunk odáig, hogy szerényen, de kiállhatott az ország nyilvánossága elé a cserkészmozgalom.”

Mit is kérdezhettem először a kiállítás rendezőjétől:

— Milyen érzéssel lapozgatta a vendégkönyvet, hogyan értékelte a fogadtatást?

— Az elismerés elsődlegesen a témaválasztásnak, az objektív megközelítésre irányuló törekvésünknek, valamint a magyar társadalom széles köreiben élő, valódi közösségi iránti igény szimbolikus kielégítésének szól. S ez nem véletlen. Az a téma, amelynek vizuális bemutatására a szegedi múzeum vállalkozott, hosszú ideig a kényes kérdések közé tartozott. Ezért ma sincs még egyértelmű, tárgyilagos, a közvélemény által is ismert, elfogadott álláspont a cserkészetéről. Ilyen módon a cserkészet megítélésében hatalmas szélsőségek figyelhetők meg. Az egyik póluson azt harsogják, hogy ez irreleváns, fasizta és militáns ifjúsági szervezet volt. A másik oldal meg dicsőítve hangsúlyozza a sommás ítéleteket. Az előbbi álláspontot olyan emberek képviselik, akik merev sémákban gondolkodva, képtelenek árnyaltan szemlélni a múltat, így előítéletekkel terhelt preconcepciók alapján ítélik meg a mozgalmat. Az utóbbiak viszont szinte kivétel nélkül olyan, egykori cserkészek, akik kritikátlanul, a személyes élmények egyoldalú általánosításával idealizálnak, s nem veszik észre azokat a korlátokat, amelyek a cserkészetet is a történelmi feltételrendszer által behatárolt és kijelölt mozgásirányba terelték, azaz amelyek rendszerspecifikussá tették.

— Mindkét nézet veszélyes

Marosvári Attila 1984-ben végzett a szegedi tanárképző főiskolán, ezután két évig tanított, majd a Móra Ferenc Múzeumban lett múzeológus munkatárs. Idén május végén nyílt meg a Fekete-házban első kiállítása, A magyar cserkészet története, amely minden bizonnyal hozzásegítette a fiatal történészt a munkahelyi és munkaköri tapasztalatok gyors begyűjtéséhez. A kiállítást ugyanis nem csupán nagy érdeklődés, hanem szenvedélyes, túlzásoktól sem mentes vita is követte.

a tárgyilagos történelem-szemléletre.

— Az előbbi azért veszélyes, mert kategorikusan tagadja a cserkészet eszményeiben föllelhető értékeket, az utóbbi viszont azért, mert az eszmények túlhangsúlyozásával kitér a hiteles kép kialakítása elől. Ez a sajátosság közös nevezőre hozható, hiszen mindkét nézet képviselői elzárkóznak a tárgyyszerű értékrend kialakítása elől, s kizárólag a maguk szemszögéből, a maguk preconcepcionális értékrendjére alapozva ítélik meg.

— A Magyar Nemzetben Szalai Pál elismeri ugyan a kiállítás szükségességét, de elítélően szól a mozgalmáról. A Magyar Néphadsereg Igaz Szó című magazinjában, B. I. aláírással, a cikkíró egyenesen a történelem kozmetikázójának nevezi a kiállítás szervezőit. Mit szól ezekhez?

— Noha mindkét álláspont hasonló indulatokból táplálkozik és hasonló érvekkel építkezik, a mögöttes szándék és motiváció egészen eltérő. Szalai a jelenkori ifjúsági mozgalom problémáinak orvoslására, segítőkészen hívja föl a figyelmet a cserkészet hazai történetében föllelhető, kétségtelen hibákra. De ezt sajnós, úgy teszi, hogy jogos észrevételeit torz általánosításokkal keveri. Ez abból fakad, hogy a cserkészetet kér számon olyan hibákat, bűnöket, amelyek az ellenforradalmi rendszer sajátosságaiból, politikai gyakorlatából következtek. Az Igaz Szóban megjelent írás szerzője viszont továbbra is az előítéletektől terhes, konzervatív álláspontot képviseli, amelyet nemcsak a szaktudomány, hanem a politikai vezetés is régen túlhaladott. E mereven elzárt, kőszobor konzervativizmus csak gátolhatja a jelenségek újragondolását.

— Hallottam olyan véle-

ményeket, hogy a kiállítást, úgy mond, a saját szakállára szervezte meg a történeti osztály. Ezért kérdezem: milyen a kiállítások elfogadtatásának a rendje?

— Régi gyakorlat, hogy minden év őszén a következő esztendő kiállítási tervét a múzeumok fölküldik a minisztérium illetékes osztályára. Most is ez történt, a főhatóság hozzájárult a tervünk megvalósításához.

— Sokan a fiatalok megmentőjének tartják az újjalakult hazai cserkészszevetséget. A kutatóknak mi a véleménye erről?

— Zsákutcába vezető elképzelést jelentenek azok a vélemények, amelyek az ifjúság problémáinak orvoslását kizárólag a cserkésztől várják el. Szerintem nem szabad most abba a hibába esni, hogy a feladat egyetlenszerűen megoldójának a cserkészetet tartanánk. Az viszont vitathatatlan: az ifjúság néhány területének igényeivel, elvárásaival találkozunk a cserkészet újjáéledt eszményei, így létjogosultsága nem vonható kétségbe.

— A vendégkönyvben egy fiatal keze vonásától olvasható: „Van egy olyan érzésem, hogy az uttormozgalom csak egy nagyon halvány utánzata ennek az egykor igen virágzó, az emberi ség és magyarság értékeit egyesíteni és megőrizni kívánó mozgalomnak! A kiállítást megtekintve, nagyon erős vágyat éreztem arra, hogy én is ilyen jellegű szervezetben élhessek, tevékenykedhessek. Talán egyszer még lesz is rá alkalmam...”

— En erre azt mondom, hogy nem a szervezetet kell átvenni, hanem a szellemet, a mozgalom elveit és gyakorlatát, hogy a negyvenötven éve jól működő szervezeti forma is igazodjon a korszerű követelményekhez. A mozgalom tehát ma is aktuális.

— Dlusztus Imre

Közös lónak 4 milliárdos tartozás az ára

Ki emelheti a kalapját?

Úgy érezzük, hogy a budapesti központ becsapott, átvert minket. A fővárosi gyár kilépett a ringből és a vidéki cipőgyára hagyta a 4 milliárdos büntetőadót, a hitelezők követeléseit. Amikor mi szerettünk volna önállóan, azt mondták a központban, hogy csak együtt oldhatjuk meg a gondjainkat. Most meg tessék: amit nekünk nem engedtek, ők megcsinálták a hátunk mögött. Ki viselje a csőd következményeit? Talán azok, akik nem is tehetnek róla előzőekben?

Igencsak parázs vitát váltott ki Szegeden, a Minőség Cipőgyárban az a hír, hogy a nagyvállalat budapesti egysége „felszámolta önmagát”, vagyonát átengedte egy most alakult kft-nek, s a másik két gyárat sorsára hagyta, szinte elviselhetetlen terhekkel.

Ebbe az adósságba még egy Rockefeller is belehalna! — mondják keserűen a szegediek. De mielőtt tovább boncolgatnánk a szegedi vállalat sorsát, kicsit vissza kell araszolnunk az időben, hiszen a problémák nem mai keletűek. 1987-ben, többévi kapcsolatkapcsolat után kiderült, hogy a nagyvállalat amerikai partnere, a Classic Aura cég csődött mondott. Ekkor a budapesti központ felelősséget vállalt az amerikai cégért. Sajnos! A szakadékból zuhanás elkerülhetetlen lett. A Mino sorsa az „amerikai kalanddal” végleg megpecsételődött. Hitelezői sorban állás, az anyagszállítók valóságos „sztrájkja” követte a rossz vállalati döntést. Az adósság pedig halmozódott. Az év elején szanálóbizottság világította át a Minót, s akkor úgy tűnt, lehetőség van a vállalat talpraállítására. Mégsem így történt.

— Áprilisban még az volt az alapelv, hogy a három gyár a szanálás után önállóan fog dolgozni — mondja Karsai László, a szegedi gyár igazgatója. — Sajnos közben a nagyvállalat újabb adósságokat szedett össze. Négy hónap alatt közel 120 millióval növelte a sorban állást. Augusztus 15-én a szanálóbizottság bejelentette, hogy ilyen veszteségek mellett már képtelenek végrehajtani a szanálást. A Mino helyzete végleg megintgott.

A vállalati tanács szegedi tagjai — Szöllösi Sándor, Szentési Ferencné, Csillag István, Marincz Ferenc és Kocsis Ferenc — sem látják elfogadhatónak a központ döntését.

— Jól kifundáltak a pestiek az egészet. Jogi házagot nem hagytak, megtámadhatatlan a lavírozásuk. November 9-ére hívták össze a vállalati tanácsot. De mielyet? Ez egy formális döntés volt, hiszen a 400 pesti dolgozót 13-an, az 1400 vidékit pedig csak 10-en képviselték. A szavazás eredménye aligha lehetett kétséges. Legjobb lett volna, ha el sem megyünk, akkor határozatképtelen lett volna a testület. A központ viszont még a betegetek is behívta szavazni. Akadt olyan is, aki a kezét is csak „segítséggel” tudta felemelni.

A végeredmény? A budapesti gyár teljes vagyonát átengedte az újonnan megalkult kft-nek, s az sem kétséges, hogy a 400 dolgozó hamarosan átmegy majd az új gazdához.

— Hogyan lehet az, hogy három munk közül egy veszi a kalapját és kilép a ringből? A hiány, a veszteség pedig itt marad a vidékieknek

Úgy látszik, akik közel vannak a tűzhöz, azok megsüthetik a pecsenyéjüket.

— Mi lesz a szegediek sorsa?

— Abban mindenki egyetért, hogy a termelési kultúra fenn kell tartani. A legnagyobb gond, hogy az adósságainkat hogyan tudjuk tisztázni a legnagyobb hitelezővel, az Országos Kereskedelmi és Hitelbankkal. Sajnos hírből sincs akkora vagyonunk, amivel tisztára moshatnánk az adósságot. A hitelek fejében a központ már egyébként is régen odadobta a vidéki gyárait. A mi fejkünk felől is elzalogosították a tetőt, azután magunkra hagytak bennünket.

Ismét csak vissza kell nyarodni az időben, éppen 25 esztendő. Hiszen 1965-ig önállóan dolgozott a szegedi cipőgyár. Ekkor született minisztériumi határozat az összevonásról. Ma már világosan látszik, a gigantomania sok kárt okozott a vállalatnak.

— Negyedszázad alatt egyszer kaptunk vissza 20 millió forintot beruházásunkra. Pedig mindig teljesítettük az elvárásokat. Sajnos, túl tisztességesek voltunk a mostani meccsben is. Végül saját feyverünket fordították ellenünk. Lehet, hogy az üzleti életben nálunk csak a dörszölség számít, a tisztesség nem?

Megegyezés egyelőre aligha születik, hiszen a hitelezők 540 millió adósságot kérnek számon, most már csak a szegedi és a tiszake-szi gyártól. A szegediek vágya azonban alig haladja meg a 100 milliót. És akkor

még a 3 milliárd 400 millió büntetőadóról nem is szoltunk. Valójában ugyanis 4 milliárdos teher húzza a vállalatot, pontosabban már csak a két vidéki gyárat.

— Végző esetben marad a felszámolás. De akkor mindenki bukik, hiszen a hitelezők sem jutnak a pénzükhöz. Mi nem tehetjük meg, hogy emeljük a kalapunkat és tudomást sem veszünk semmiről, mint a pestiek. A másik út, hogy az OKHB annyit fogad el a tartozás fejében, amennyink van. Ha rendeződnek a dolgok mi is szeretnénk beszállni egy társaságba, hiszen a termékeink eladhatók, szükség van arra, amit csinálunk. Szegeden hatalmas szellemi tőke halmozódott fel a cipőgyártásban. Most mégis feláldoznak bennünket. Úgy tűnik, mindig annak van igaza, akinek a hatalom a kezében van. 25 éves házasság után úgy járunk, mint az utcára tett férj. Nem elég, hogy a válás után ki-rúgnak bennünket otthonról, még gyerektartást is kell fizetnünk.

A szegediek egyelőre nem dobják be a törülközőt, mert nem is tehetik. A „nagyvonalú” vállalati központ és a tisztességes, nyílt lapokkal játszó, ám nem eléggé dörszölt szegedi gyár párharcában talán még nem született igazi győzelem, és valódi veszteség. Legfeljebb azon morfondírozhatunk el, vajon hány vidéki gyáregységre, vár hasonló sors a gazdasági élet egyre feszítőbb gondjai között?

Rafai Gábor

Minos magyarázkodások

Makai Attilánét, a Mino vezérigazgató-helyettesét telefonon kérdeztük meg, neki mi a véleménye arról, hogy a szegediek úgy érzik, a vállalati központ becsapta a vidéki gyárait.

— Erről szó sincs! Megértem a szegediek aggodalmát, sőt azt is, hogy kiszolgáltatottnak, becsapottnak érzik magukat. Mi azonban nem így látjuk a kialakult helyzetet. Miután a vállalat vagyonát bőven meghaladja a tartozás, csak úgy oldhatjuk meg gondjainkat, ha kívülről vonunk be tőkét. Ez történt most a budapesti gyárral. Az az igazság, hogy éppen a hangu-lati okok miatt együtt szerettük volna rendezni a három gyár sorsát. De már nem késlekedhettünk tovább. A pesti egységnek sikerült a hitelezőkkel egyezsége jutnunk. Szegeden a legnagyobb gondot az okozza, hogy az ingatlan ártértékelése még nem történt meg. A mai napig a 25 évvel ezelőtti áron, azaz 13 millió forinttal van nyilvántartva a szegedi állóeszközvagyon. A valós értéke azonban meghaladja a 90 milliót is.

— Milyen sorsot szólnak hát a szegedieknek?

— Nem hagyjuk őket magukra, már csak azért sem, mert ez nekünk sem lenne érdekünk. A közel 3 és fél milliárdos büntetőadó sorsa ugyanis még a levegőben lóg. Az APEH ígérte szerint ha év végéig rendezzük a gyáraink sorsát, akkor elengedik a büntetést.

— A vidékiek érdekeiket miért nem súlyuknak megfelelően képviselhetik a vállalati tanácsban?

— Mi teljesen szabály-szerűen jártunk el a szavazásnál.

— Ezt nem is vitatom! Lehet, hogy magában a törvény végrehajtási utasításában van a hiba...

— A vezérigazgató és az igazgatók hivatalból tagjai a testületnek. Ezért kerülhettek a fővárosiak többségbe. Ez azonban érthető, és igazságos, hiszen a vezérkar egyetemlegesen felelős a vállalat sorsáért...

— ...amit úgy igyekeznek gyakorolni, hogy a jogukat érvényesítik. Hiszen a felelősség kétélű fegyver. Az „amerikai kalandért” azonban senki sem igyekezik valódi felelősséget vállalni, pedig ezért úszott el a vállalat. A fizetésekben mégis jóval többet élveznek a fővárosi dolgozók, mint a vidékiek. Ezt is sérelmezik a szegediek.

— Azonos normák szerint állapítottuk meg a bért.

— Akkor miért a különbség?

— Mert a fővárosban nagyobb a termelési tapasztalat.

— Azaz többet és jobban dolgoznak a fővárosban, mint Szegeden.

— Így is lehet mondani. — A csödért, amibe a Mino került, Ön szerint ki a felelős?

— En azt vallo-m, hogy egyetemlegesen minden gyár.

— Ez a megoldásban hogyan fog tükröződni?

— En nem vagyok az önállóság mellett, a különutakhoz ugyanis tőke, pénz kellene, márpedig ez most egyetlen gyárunknak sincs. Az igazi megoldás, hogy együtt másszunk ki a gödörből!

Éppen ezért érthetetlen a központ döntése.

R. G.

Papp Lajos köszöntése

Papp Lajost, a dél-alföldi munkásmozgalom ismert egyéniségét köszöntötték tegnap délelőtt a városi pártbizottságon 75. születésnapja alkalmából. A pártbizottságok ajándékait Koncz János, a megyei és Schmidt József, a városi pártbizottság titkára adta át az ünnepeltnek.

Papp Lajos 1913. november 13-án született Mindszenten. Családja később Váshelyre költözött, s a nehéz körülmények között élő fiatalember családja révén már korán megismerkedhetett a munkásmozgalom eszméivel, hiszen anyja és nevelőapja is tagja volt a Szociáldemokrata Pártnak. Serdülő korában már a gyűlésekre is eljárt szüleivel, majd 1929-ben tagja lett a Hódmezővásárhelyi Általános Munkás Dalkörnek. 1931-től az Építőipari Ifjúságmozgalom Szervezetben szakmai és politikai oktatásokon vett részt, majd 2 évvel később, hallgatója volt annak a 3 hónapos politikai szemináriumnak is, amelyet József Attila vezetett. Az SZDP-nek 1934-től lett tagja, majd 1935-től szakszervezeti és pártbizalmi volt E

feladat körében agitációs munkát végzett, röpcédulákat terjesztett, részt vett a választási előkészítő munkákban, tagja volt a párt rendező gárdájának, s aktív részt vállalt a tüntetések és sztrájkok szervezésében is.

A felszabadulást követően a párt javaslatára 1949-ben

Kardoskútra helyezték a közigazgatás kirendeltség-vezetőjének, majd jegyzőjévé. 1950-ben a párt megbízásából tartalékos tiszt iskolát végzett, és katona lett. 1951 és 1957 között Szolnokon élt, a tiszti iskolán propagandista alakulatánál pedig alapszervezeti titkár, majd párt-végrehajtóbizottsági tag volt. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakulása után a kormányőrség tagja lett, részt vett egységénél a párt újjászervezésében, a városi párt-végrehajtóbizottság tagjává választották, s részt vállalt a karhatalom megszervezésében is. 1957–68 között Mezőkovácsházán és Orosházán teljesített szolgálatot és folyamatosan vállalt ebben az időszakban is különböző pártmegbízásokat. 1968 óta nyugdíjas.

Papp Lajos munkásságát a párt és a kormány több magas kitüntetéssel ismerte el, így tulajdonosa a Szocialista Hazáért Erdemrendnek, a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékéremnek, a Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozatának és a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremnek is.